

Arbeidsliv → 38
Lik lønn for likt arbeid

Energi → 42
Olje og grønn energi,
hånd i hånd

Portrettet → 48
Lege uten grenser

26.10.19

Bøker → 60
Bokanmelder Ellen Sofie
Lauritzen skriver gjerne
ut Nina Lykkes lege-
roman på blå resept

DN Magasinet

FOTO: KJETIL SÆTER

Kunsthandler Tor Arne Uppstrøm (til venstre) skylder staten 60 millioner kroner i skatt – og har gått under jorden i London. DN fant ham.

→ 28

**London-baserte
Tor Arne Uppstrøm
har i det stille hand-
let kunst for mer
enn 100 millioner
kroner ved hjelp
av et lager i Oslo.
Samtidig skylder
han flere hundre
millioner kroner
til kreditorer og
den norske stat.**

TEKST KJETIL SÆTER, KNUT GJERNES
OG STIAN ØVREBØ JOHANNESSEN
FOTO JEFF GILBERT OG FREDRIK SOLSTAD
London, Oslo og Tønsberg

KUNST- HANDLERENS HEMMELIGE

† Kunsthandler og investor Tor Arne Uppstrøm har gått i dekning i London. I fem måneder forsøkte DN å komme i kontakt med ham. I september dukket han opp på vei til en restaurant i Knightsbridge.

ANDY WARHOL-OPERASJON →

← Tor Arne Uppstrøm er et kjent ansikt i Londons fremste gallerigate, Cork Street i Mayfair. I 2010 skaffet Uppstrøm 55 bilder av Andy Warhol til en stor utstilling i galleriet Hay Hill. Her er han fotografert i lystig lag på åpningen av utstillingen.

FOTO: PRIVAT

● 4. september, 2019. Klokken har passert åtte og det er liv ved alle bordene på den populære italienske restauranten Scalini i Knightsbridge i London. To norske kunsthandlere sitter ved et bord innerst i lokallet. På menyen står kalvelår og god rødvin. Og kunst.

Få nordmenn kan mer om Andy Warhol enn den eldste av de to kunsthandlerne, Tor Arne Uppstrøm, som lenge har hatt Knightsbridge som sitt tilholdssted.

Herfra har han de siste 15 årene kjøpt og solgt kunst for et tresifret millionbeløp under radaren for sine kreditorer. Kunsten har ofte vært lagret hos trolageret DHL i Oslo.

Den omstridte investoren skylder den norske staten nesten 60 millioner kroner.

Mr. Knightsbridge. Etter et kort fengselsopphold for en serie bedragerier tidlig på 70-tallet, slo Tor Arne Uppstrøm fra Notodden seg opp som lastebileier. Men det er som kunsthandler han er mest kjent. Han etablerte galleri Bellman, først på Frogner i Oslo, så både i Stockholm og New York. Tidlig på 80-tallet skapte han internasjonale overskrifter med en stor utstilling av Edvard Munch. En dag kom popkunstneren Andy Warhol, i dag regnet som en av det forrige århundrets største kunstnere, innom galleriet i 57th Street på Manhattan. Resten er kunsthistorie. Warhol, som var stor fan av Munch, bestemte seg for å lage serien «After Munch», der han tok for seg fire av Munchs mest kjente motiver: «Skrik», «Madonna», «Selvportrett med skjelettarm» og «Eva Mudocci». Bildene går i dag for store beløp.

På 90-tallet var Tor Arne Uppstrøm tilbake i Norge der han forsøkte seg som eiendomsmagnat. Han levde høyt med villa på Slemdal, galopphester som herjet på Øvrevoll og luksurfarm i Frankrike. Men planen som skulle gjøre ham styrtrik, kjøpet av en stor eiendomsportefølje fra DNB, endte til slutt i kollaps. Og da Uppstrøm på begynnelsen av 2000-tallet ble viklet inn i skandalen rundt skipsverftet Mjelle & Karlsen i Bergen, raknet det fullstendig.

Uppstrøm ble i 2005 tiltalt for å ha medvirket til å tappe bergensverftet for enorme beløp. Saken fikk stor oppmerksomhet, og selv om Uppstrøm i 2010 ble frikjent i verftssaken, hadde skattemyndighetene endevendt privatøkonomien hans. Konklusjonen ble et skattekrav som nå beløper seg til nesten 60 millioner kroner med renter. I tillegg har en tidligere forretningsforbindelse i Norge et privatrettslig krav mot ham på et tresifret millionbeløp.

Etter Mjelle & Karlsen-affæren gikk den mediesky investoren i praksis under jorden i London. Siden frikjennelsen har Uppstrøm levd godt i et av verdens dyreste nabolag.

I det stille giret Uppstrøm opp kunstvirksomheten sin. Sentralt i forretningsplanen var raske kjøp og salg av kunst. I 2008 mottok kunstinteresserte nordmenn en epost fra Uppstrøms selskap Shelton Group med en liste over 40 bilder av Edvard Munch.

«Dear Sir. Please let me know if any of this is of interest», skrev Uppstrøms sekretær i London.

Ti år senere, sommeren 2018, sendte Uppstrøm ut nok en liste til folk som kunne ha interesse for Munch. Samlet pris for de 16 Munch-bildene som ble oppgitt å være til salgs var drøyt 4,5 millioner dollar. Og tidligere i år viste han interesse for et svært kostbart oljemaleri av den norske landskapsmaleren Peder Balke.

I tillegg til store norske kunstnere, hadde Uppstrøm en særlig forkjærlighet for mannen han ble kjent med i New York på 80-tallet: kunstikonet Andy Warhol.

Ett av Uppstrøms viktigste verktøy for å selge Munch og Warhol i Norge under radaren til skattemyndighetene og andre kreditorer, har vært kunstlageret til logistikkjiganten DHL på Kalbakken i Oslo.

«**Innholdet ikke kontrollert**».- Vi skal levere et bilde.

- Bli med meg, sier mannen som møter oss.

Kunstlageret til DHL ligger anonymt plassert i et digert næringsbygg på Kalbakken i Oslo. På innsiden er det kunst for milliarder av kroner og kundelisten er en tungt bevoktet hemmelighet. Mye av kunsten som oppbevares her er i teorien ikke i Norge. DHL har en avtale med tollmyndighetene om å drive trolager. Det innebærer at kunder som kjøper kunst i utlandet kan frakte den til DHL på Kalbakken og oppbevare den der uten å fortolke kunsten inn i Norge.

På forhånd har DN gjort en avtale med Executive officer controller hos DHL Exel Fine Art. Under armen har DNs journalister et stort litografi pakket inn i gråpapir. Det skal oppbevares på kunstlageret. Hensikten er å undersøke hvilken kontroll DHL gjør av sine kunder og hva de plasserer på lageret.

- Signer her, sier mannen og rekker frem en enkel kvittering som er stemplet med «Innholdet ikke kontrollert». DHLs Executive officer controller ber hverken om legitimasjon eller kontrollerer hva som skjuler seg bak gråpapiret.

Kan hvem som helst skjule verdier på kunstlageret i Groruddalen?

Frihavnen. Kunstmarkedet regnes som den tredje største svarte økonomien, etter narkotika- og våpenindustrien. Og det er den største uregulerte legale økonomien på planeten.

I Brussel er Europaparlamentet bekymret for at det finnes sorte hull i Europa der dyr kunst kan omsettes under myndighetenes radar. Rapporten «Money laundering and tax evasion risks in free ports» fra 2018 advarer mot at frihavner og tollagre, slik som DHL Exel Fine Art, kan brukes til hvitvasking og skatteunndragelser.

EU-rapporten er kritisk til flere forhold. Frihavner og tollagre har ikke plikt til å oppgi hvem som er den reelle eieren av kunsten. Dermed kan stråmenn oppbevare kunstverk for bakmenn som vil skjule identiteten sin. De er heller ikke underlagt rapporteringsplikt

FOTO: JILL KENNINGTON/GETTY IMAGES

↑ I 1982 åpnet Tor Arne Uppstrøm Gallery Bellman i New York med en stor Munch-utstilling. Der ble han kjent med popkunstneren Andy Warhol, som var stor fan av Edvard Munch.

til politiet om mistenkelige transaksjoner etter hvitvaskingsloven, slik banker, forsikringselskaper og andre verdipapirforetak avkreves.

I Norge er førstestatsadvokat Håvard Kampen, som leder hvitvaskingsteamet hos Økokrim, betenkt.

- Problemet med disse frihavnene er at vi ikke kan kontrollere dem. Med frihavnene har vi skapt et tomt rom for tilsynsmyndigheter og politi, sier Kampen, som understreker at han uttaler seg generelt.

- Ingen har ment at dette skulle være en frison midt i Europa hvor man kan gjemme ting, sier Kampen. Han sier at kunsten som lagres i slike frihavner reelt sett er penger.

- De kan brukes mens de ligger der, uten at noen får oversikt. Kunst er en lett omsettelig spesialvare, perfekt egnet for hvitvasking.

Møte med en kunsthandler. - Du vet hva vi sier i kunstbransjen? «Possession is nine-tenths of the law».

Kunsthandler Einar Tore Ulving sitter bak et →

→ Tor Arne Uppstrøm har i mange år vært god kunde av logistikkgiganten DHLs kunstlager i Oslo. DN har undersøkt hvilken kontroll DHL gjør av kunder som vil lagre kunst på lageret. Bildet DNs journalister leverte innpakket i gråpapir, ble ikke kontrollert. DHLs ansatte ba heller ikke om legitimasjon.

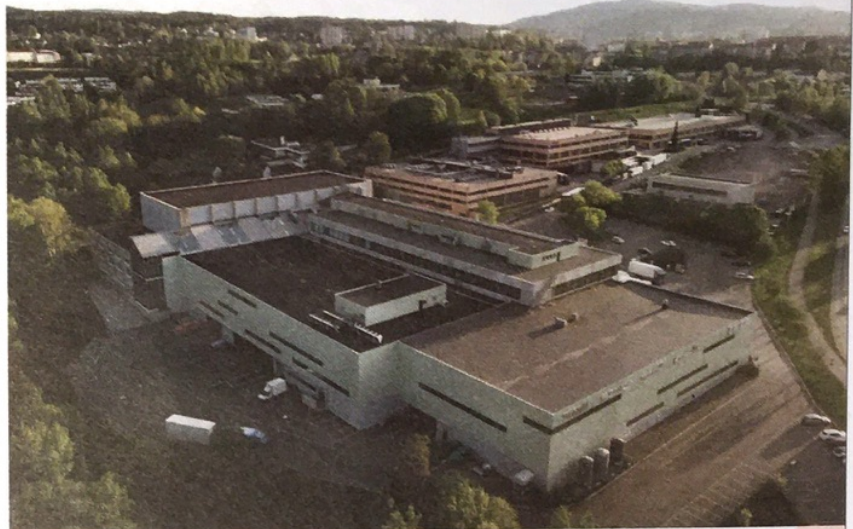
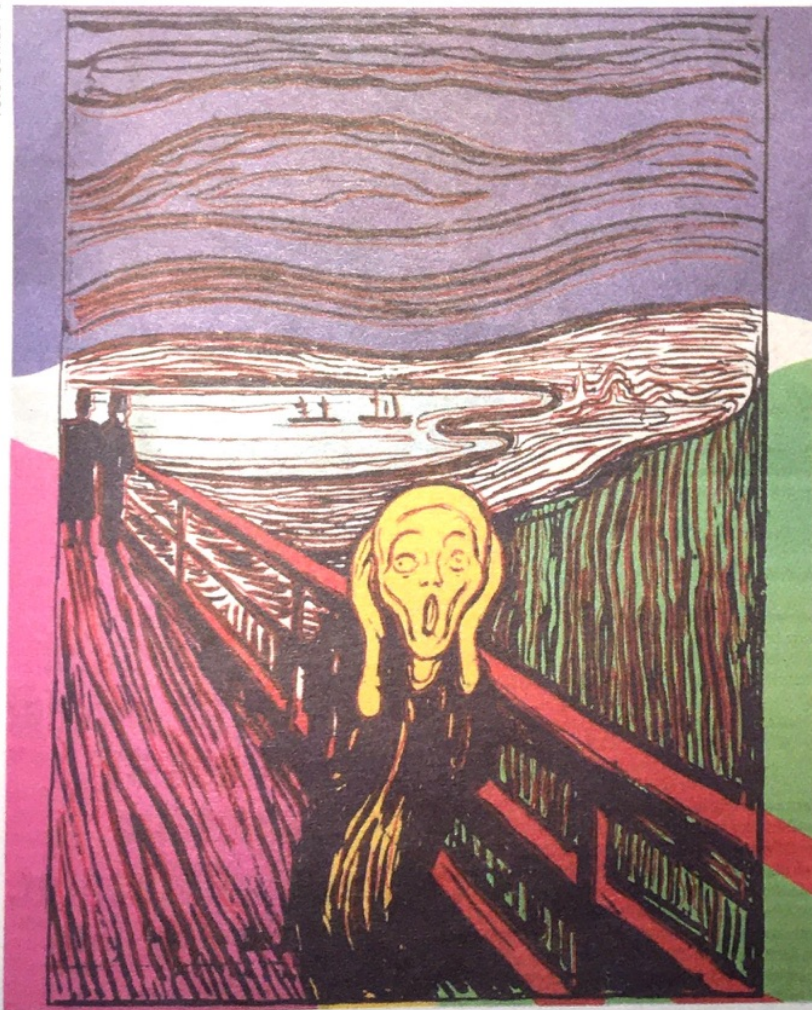

FOTO: SOTHEBY'S

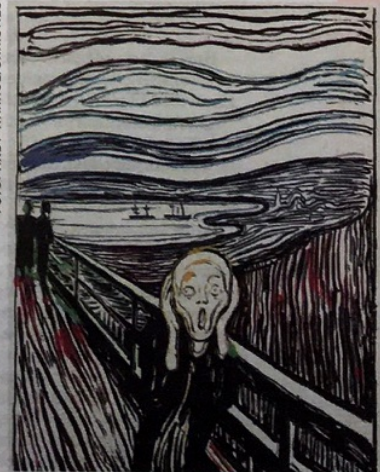

Ingen har ment at dette skulle være en frisone midt i Europa hvor man kan gjemme ting

HÅVARD KAMPEN — førstestatsadvokat, leder hvitvaskingsteamet hos Økokrim

↑ → «Skrik» var et av Munchs motiver som ble gjenskapt av Andy Warhol i flere ulike fargekombinasjoner. Warhol lagde versjoner av Munchs «Skrik», «Madonna», «Selvportrett med skjelettarm» og «Eva Mudocci». De ble først laget i 15 eksemplarer av Warhol selv. Så ble det laget en serie prøvetrykk basert på disse originalene, men denne serien ble aldri fullført fordi Warhol døde i 1987. Hvor mange prøvetrykk som i dag er i omløp, er ukjent.

FOTO: ANDY WARHOL/CHRISTIES

↑ Kunsthandler Einar Tore Ulving i Tønsberg forteller at DHLs kunstlager i Oslo har hatt en sentral rolle som anonym oppbevaringssentral for kunst.

→ stort skrivebord fullt av bøker og papirer i galleriet sitt i Tønsberg. Ulving har kjent og hatt et tett samarbeid med Uppstrøm i flere tiår.

Han forklarer hvorfor «besittelse er ni-tideler av loven» i kunstmarkedet.

– Den som har bildet, eier det. Bildet lever sitt eget liv, derfor er det vanskelig å vite hvem som egentlig eier et bilde til enhver tid.

Ulving sier at kunst ikke er som annet løsøre slik som biler, varelager og redskaper. Eierskap til kunst tinglyses ikke i løsøreregisteret eller i noe annet register. Ofte er det en kjede av kunstdealere, med bilder i kommisjon, som selger til hverandre. Da blir det virkelig umulig å følge både pengene og eierskapet til bildene, forklarer Ulving.

Han forteller historier om hvordan enkelte dealere utnytter nettopp dette. De har lånt millionbeløp i gråmarkedet med sikkerhet i bilder de har i kommisjon. Så selger de bildet uten å fortelle at det er belånt. Noen ganger blir det samme bildet til og med solgt

flere ganger av den samme dealeren.

– Da er det flere som tror de eier bildet. Men den som egentlig eier bildet er uten rettsvern. Og det nytter ikke å gå til politiet. Det blir påstand mot påstand, sier han.

Han forteller at i denne lyssky kunstbusinessen har DHLs kunstlager på Kalbakken en sentral rolle som anonym oppbevaringssentral for kunsten.

– Hos DHL kan dyr kunst skifte eier uten at det flyttes fysisk. Det blir bare gitt en instruksjon til DHL om at bildet nå er i en annen DHL-kundes forvaring. Og mange skjuler kundeforholdet sitt hos DHL bak et lite advokatkontor. Det er mange shady advokater der ute.

– *Har Uppstrøm utnyttet dette?*

– Jaja, sier han og gliser.

– Men han har gått åtte skritt videre. Du må grave dypt for å finne ut hva han gjør. Det er umulig å følge ham og hvem han samarbeider med, humrer Ulving.

Han titter ned på listene DN har med over dyr kunst som har vært lagret hos DHL. Mange av dem av Andy Warhol. Det er «Skrik», «Eva Mudocci», «Sitting

Mange skjuler kundeforholdet sitt hos DHL bak et lite advokatkontor. Det er mange shady advokater der ute

EINAR TORE ULVING — kunsthandler

» Andy Warhol falt for Edvard Munchs elskerinne «Eva Mudocci». På bestilling fra Tor Arne Uppstrøm lagde Warhol på 80-tallet sin egen versjon av Munchs berømte motiv.

Bull» og mange andre. Han nikker gjenkjennende.

– De fleste av disse bildene har jeg vært borti tidligere. Da var de i Uppstrøms besittelse. Hvem som eier disse bildene nå, det er nesten umulig å vite.

DHL har ikke ønsket å kommentere Ulvings beskrivelser av hvordan kunstlageret i Oslo er blitt brukt av Uppstrøm og andre kunder til å skjule verdiverdi ved hjelp av stråmenn.

Det siste tiåret har det i det stille vært stor omsetning av Andy Warhols kunst i Norge. En gallerist i London har svaret på hvorfor.

Hay Hill. I 2010 tok Tor Arne Uppstrøm kontakt med gallerieier Mikhail Zaitsev i London. I Norge hadde Uppstrøm alvorlige problemer med skattemyndighetene og private kreditorer. Og han var en merket mann etter massiv presseomtale i forbindelse med Mjellem & Karlsen-saken i Bergen. Men de dårlige nyhetene hadde ikke nådd kunstmiljøet i London. Der kunne han fortsatt operere åpent.

– Tor Arne Uppstrøm kom til oss og viste oss noen Andy Warhol-bilder, forteller Mikhail Zaitsev i dag. Zaitsev drev galleriet Hay Hill i Cork Street i Mayfair, som er Londons fremste gallerigate for samtidskunst. Han var alltid på jakt etter nye utstillinger som kunne få oppmerksomhet. Og få moderne kunstnere har et større navn enn Andy Warhol. Zaitsev forteller at han tente på ideen Uppstrøm lanserte.

Til tross for alle de økonomiske problemene, hadde Uppstrøm rikelig tilgang på bilder av Andy Warhol.

– Han fraktet bildene fra Sveits, sier Zaitsev. DN har tilgang på katalogen fra utstillingen hos Hay Hill. 55 Andy Warhol-motiver er avbildet og beskrevet. Trykk av kjendiser som skuespillerne Marilyn Monroe og Isabelle Adjani og indianerhøvdingene Geronimo og Sitting Bull, er blandet med kjente symboler som hammeren og sigden og den gamle logoen til oljekjempen Mobil. På veggen hos Hay Hill hang også en av Warhols varianter av Edvard Munchs berømte «Skrik», skapt av Warhol etter møtet med Uppstrøm i New York på 80-tallet.

– *Var det Uppstrøm som eide bildene?*

– Vi så aldri dokumenter som viste eierskap. Men det var bare Uppstrøm og transportøren hans vi forholdt oss til, sier Zaitsev.

Da Tor Arne Uppstrøm smilende deltok på åpningen av utstillingen på Hay Hill sommeren 2010, hadde han allerede pantsatt flere av bildene. I Oslo hadde han lånt 1,7 millioner kroner i gråmarkedet, og i panteerklæringen DN har fått tilgang til har Uppstrøm signert på at det er han som eier 17 av Warhol-bildene som ble stilt ut hos Hay Hill i Cork Street.

Etter utstillingen i London ble mange av bildene i stillhet fraktet til DHLs kunstlager på Kalbakken i Oslo. Der not Uppstrøm godt av DHLs strenge konfidensialitet, sekretesse og tollagerstatus når kreditorene ble for nærgående.

Senere skulle flere av Warhol-bildene ut på en hemmelig reise.

Til Zürich med Warhol. I 2015 gikk Tor Arne Uppstrøm under jorden i London. Skattevedtaket mot ham var nå endelig og norske myndigheter hadde startet jakten på Uppstrøms verdier i England. Luksusleiligheten han hadde bodd i like ved kjøpesenteret Harrods i Knightsbridge ble solgt for 40 millioner kroner og de britiske selskapene han opererte gjennom, med navn som Shelton Arts, Warhol Capital og The Warhol Hotel, ble lagt ned.

Uppstrøm hadde skattemyndigheter og private kreditorer på nakken. Han lånte stadig mer penger i gråmarkedet. DN har oversikt over private lån Uppstrøm har hatt i Norge på et tosifret millionbeløp. Bilder av Andy Warhol er gjengangere som håndpant. Da långiverne ikke fikk pengene sine, solgte de bildene de hadde fått i pant. På den måten har mange av Warhol-bildene fra Hay Hill-utstillingen blitt spredt i de mørkere krokene av det norske kunstmarkedet.

DN har snakket med flere kunsthandlere som

opererer i dette grumsete farvannet. De forteller historier om Uppstrøm-bilder der transaksjonsrekken etter hvert er blitt vanskelige å følge.

– Ingen ville gjøre business direkte med Uppstrøm lenger. Han måtte operere gjennom stråmenn, forteller en kunsthandler, som har handlet med Uppstrøm gjentatte ganger.

Samtidig som Uppstrøm visket ut alle spor etter seg i England, gikk det en eksklusiv transport fra DHLs kunstlager i Oslo til lageret Möbel-Transport AG i Zürich i Sveits. Hensikten bak den hittil ukjente kunsttransporten var å selge bildene, angivelig til russiske og arabiske investorer med dype lommer. 20 bilder av Andy Warhol og Edvard Munch, forsikret for 100 millioner kroner, var med i transporten, som ble håndtert av DHL. Halvparten av bildene hadde vært utstilt av Uppstrøm hos Hay Hill i London noen år tidligere.

DN har tilgang til en liste over de 20 bildene som ble sendt til Zürich. DNS undersøkelser viser at flertallet av disse bildene har vært innom Uppstrøms kunstvirksomhet.

– De fleste bildene har nok Uppstrøm-bakgrunn, ja. Alle Warhol-ene kom i hvert fall fra ham på et tidspunkt, sier kunsthandler Tor Petter Mygland, som var sentral i organiseringen av Zürich-transporten.

Mygland, som opererer som kunstkurator og mellommann i kunsthandler av ymse slag, hadde i flere år et tett samarbeid med Uppstrøm.

– Det ble avsluttet for flere år siden, sier han.

– *Hvilken rolle hadde Uppstrøm i forbindelse med bildene som ble sendt til Zürich?*

– Snakk med advokat Rynning på Sørlandet, avslutter Mygland.

Dialogadvokaten. Advokat Paul Rynning bekrefter noe motvillig at det var han som fikk jobben med å tilrettelegge transporten av dyr kunst til Zürich i 2015. Han ordnet med forsikring og hadde kontakt med DHLs kunstlager i Oslo angående transport. – Jeg var med på å tilrettelegge frakt og forsikring etter henvendelse fra en kollega som representerte eieren av kunsten, sier Rynning, som driver det lille firmaet Dialogadvokatene i Vanse.

Hvem som eide bildene, hevder han at han ikke vet. Han forteller at kontakten gikk gjennom en «representant for eierne».

– *Så du spurte aldri om hvem som eide bildene?*

– Nei, det gjorde jeg ikke.

I ettertid innser Rynning at han kanskje burde ha undersøkt bedre.

– Det er klart at DHL kan oppbevare kunst der det er spørsmål om hvorfor den er der. Og det kan jo være snakk om svarte penger og hvitvasking. Det er jo en mulig problemstilling ved omsetning av kunst, sier Rynning.

– Og det er jo helt umulig for meg å finne ut av. Så da må man la være å gjøre noe i det hele tatt, og det har jeg kommet frem til at jeg skal.

– *Hva vet du om Tor Arne Uppstrøm?*

– Ikke så mye. Men jeg har støtt på ham gjennom karrieren min noen ganger. Jeg husker ham som en karismatisk og hyggelig mann.

– *Har han vært din klient?*

– Nei. Men jeg har gjennomført noen betalingsoppdrag for ham for kunst, der jeg var oppgjørsadvokat. Det må ha vært i 2012 og 2013.

Dokumentasjon DN har tilgang til viser at Rynning også har hatt oppgjørsoppdrag for Uppstrøm etter det.

I mai 2014 gikk det ti millioner kroner inn på Rynnings klientkonto i en liten bank på Sørlandet etter salg av to av bildene som var med i Zürich-forsendelsen: To versjoner av «Eva Mudocci». Et av Andy Warhol og et av Edvard Munch.

Minst 1,2 millioner kroner gikk videre til en konto i den hemmelighetsfulle banken Coutts i England, der du trenger minst en million pund i investerbare eiendeler, gjerne kunst, for å bli kunde. På overføringene står det blant annet «Beløpet gjelder Uppstrøm Ltd.»

FOTO: ANDY WARHOL / CHRISTIES

↑ Til denne britiske banken gikk det 1,2 millioner kroner fra en klientkonto i Norge. På et bilag sto følgende: «Beløpet gjelder Uppstrøm Ltd». Coutts har hatt alt fra Charles Dickens til dronningene Elizabeth og Maud på klientlisten. For å bli kunde må du ha minst en million pund i investerbare eiendeler. Banken har en egen, diskrete vip-inngang for rike og berømte kunder.

DHL Exel Fine Art

→ DN publiserte tidligere i sommer en dokumentar om tre verdifulle Edvard Munch-bilder som har forsvunnet fra DHL Exel Fine Art på Kalbakken i Oslo.

→ DHL Exel Fine Art eies av den tyske logistikkjiganten Deutsche Post DHL, som er et av verdens største logistikk-selskaper.

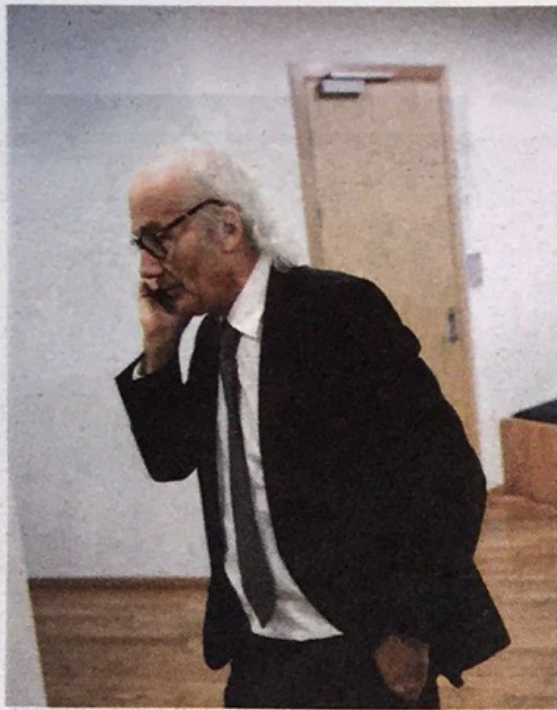
→ På kundelisten til DHL Exel Fine Art står blant annet Munch-museet, Astrup Fearnley, Slot-tet og mange private kunstsamlere og gallerier.

→ I tillegg til frakt og oppbevaring, tilbyr DHL Exel Fine Art hjelp til registrering av kunst, forsikring

av kunst, kjøp av kunst og bistand ved utstillinger. Selskapet har et eget team med konservatorer, et stort rammeverksted og et eget «show room» der elere kan vise frem kunsten sin til kjøpere og utstillere. Lageret er på totalt 3000 kvadratmeter og det skal til enhver tid være lagret mer enn tusen kunstverk der.

→ Luftfartstilsynet har fått DHL Exel Fine Art status som såkalt sikkerhetsgodkjent fraktleverandør. Selskapet har også en egen avtale med Tollvesenet der DHL påtar seg oppgaven med å innhente moms for kunst som importeres til Norge.

FOTO: PER STÅLE BUGJERDE

↑ – Hadde Uppstrøm satt 50 millioner kroner i banken, hadde alle de røde varsellampene begynt å blinke. Men bildene hans kunne stå på DHL-lageret helt i det stille, og store verdier ble aldri kartlagt, rapportert eller logget av myndighetene, sier advokat Morten Mulvad Mørch.

→ Rynning bekrefter at pengene skulle til Tor Arne Uppstrøm.

– Han hadde en andel. Det stemmer, bekrefter Rynning. Stort mer vil ikke Rynning fortelle om sitt forhold til Tor Arne Uppstrøm. Men i Groruddalen sitter en tidligere advokat som kjenner historien om Uppstrøms kunstvirksomhet godt.

Oppgjørsadvokaten. – Uansett hva du spør om, så kan ikke jeg si noe, sa han på telefonen.

Så ombestemte han seg.

Klokken er litt over tolv en mandag i år da Morten Mulvad Mørch kommer ruslende til Samson Bakeri i andre etasje på Linderud Senter i Groruddalen. Det er sannsynligvis ingen som vet mer om Tor Arne Uppstrøms kunstvirksomhet de siste 15 årene enn Mørch. 65-åringen begynte å jobbe som oppgjørsadvokat og mellommann for Uppstrøm på samme tid som Uppstrøm ble rikskjendis i Norge i forbindelse med tiltalen i Mjelle & Karlsen-saken i Bergen.

– Jeg startet å jobbe for Uppstrøm etter at eiendomsimperiet hans hadde gått på trynet, og han ville ta opp igjen kunstbusinessen sin, sier han.

Mørch forteller at Uppstrøms forretningsmodell var såre enkel: Uppstrøm kjøpte kunst billig, som oftest hos auksjonshus eller gallerier, og solgte den dyrt til privatpersoner, som oftest via mellommenn.

Lenge gikk det så det suste for både Uppstrøm og Mørch. Men nå har fortiden innhentet begge. Da skattemyndighetene begynte å granske Uppstrøm, fikk Mørch også besøk av futen. Nå har også han en alvorlig skattesak hengende over seg. Og i den forbindelsen dukker det opp nye interessante opplysninger som belyser Uppstrøms kunsthandler de siste 15 årene.

I en dom i Borgarting lagmannsrett fra april i år kommer det frem at Mørchs rolle i Uppstrøms forretninger, i tillegg til å være oppgjørsadvokat, også var å ta seg av praktiske oppgaver i forbindelse med kunstverkene. Som «oppbevaring, visning og frakt av kunstverk, kontakt med transportør, inngåelse av forsikringsavtaler (...)».

– Hvor oppbevarte Uppstrøm bildene når de var i Norge?

– Bildene var lagret på tollageret til DHL, sier Morten Mørch.

Og fortsetter:

– Men alt gikk ikke gjennom meg. Uppstrøm kommuniserte også direkte med DHL selv. Og ofte sto bildene først i Uppstrøms eget navn på lageret, så instruerte han DHL til å overføre bildene til min kundekonto i forbindelse med selve salget og oppgjøret, forteller Mørch.

– Jeg vet ikke hvor lenge hvert enkelt bilde sto hos DHL av gangen. Uppstrøm var jo en trader, så han hadde de der så kort tid som mulig.

– Hvor mange bilder har du vært oppgjørsadvokat på, på vegne av Tor Arne Uppstrøm?

– Pluss minus hundre, tenker jeg, sier den tidligere advokaten.

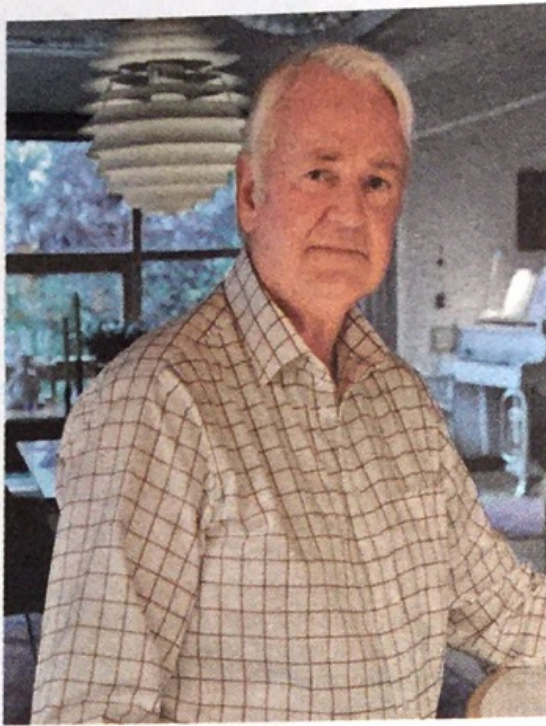

FOTO: MONA WIKØREN/LISTER 24

↑ Advokat Paul Rynning i Vase på Lista overførte et millionbeløp til en konto i en britisk bank sommeren 2014. Pengene gikk ifølge Rynning til Tor Arne Uppstrøm etter salg av kunst i Norge.

Ukjent proveniens. Tor Arne Uppstrøms kunstvirksomhet var omfattende, og kunstverk gikk ut og inn av DHLs tollager i et rasende tempo.

DN har fått tak i dokumenter som viser bevegelsene på Uppstrøms klientkontoer. Dokumentene ble innhentet av skattemyndighetene da de fattet mistanke om at Uppstrøm brukte norske banker til å drive omfattende handel med kunst samtidig som han var under etterforskning i Norge. Utskriftene fra valutaregisteret viser at Uppstrøm har handlet med kunst i nærmest industrielt omfang i land som Norge, Storbritannia, USA, Tyskland, Japan, Hongkong, Thailand, Sverige, Sveits, Frankrike, Irland, Polen og Liechtenstein. Mest aktiv var han i årene frem til 2010. Dokumentasjon DN har tilgang til viser at Uppstrøm de siste 15 årene har kjøpt og solgt kunst for et tresifret millionbeløp. Mye er solgt i Norge.

Da skattemyndighetene undersøkte mange av disse transaksjonene nærmere, fant granskerne at det hadde gått nesten 36 millioner kroner fra advokat Morten Mørchs klientkontoer i Norge til Uppstrøms selskap Shelton Group. Pengene ble sendt til England.

– Når bildene ble solgt, ble de ofte fortsatt stående innpakket hos DHL, bare overført i et annet navn, sier Morten Mørch.

– Hadde Uppstrøm satt 50 millioner kroner i banken, så hadde alle de røde varsellampene begynt å blinke. Men bildene hans kunne stå på DHL-lageret helt i det stille, og store verdier ble aldri kartlagt, rapportert eller logget av myndighetene, sier Mørch.

– Har Uppstrøm kunst på DHL-lageret i dag?

– Det vet jeg ikke. Sist gang jeg betalte lagerleie for Uppstrøm var i 2017, sier Mørch.

Epost fra Bonn. DHL har ikke ønsket å møte DN til intervju i forbindelse med denne dokumentaren. DN har sendt en lang rekke spørsmål til daglig leder Stein Ove Kvamme hos DHL Exel Fine Art i Oslo.

DHL har ikke ønsket å besvare DNs konkrete spørsmål om hvilke undersøkelser kunstlageret gjør av sine kunder og hva de lagrer på Kalbakken, om DHL kjenner til at Tor Arne Uppstrøm har hatt kunst stående på kunstlageret eller om selskapet på noe tidspunkt har hatt dialog med norske kontrollmyndigheter om kunst som har vært lagret der.

Talsmann David Stöppler i Deutsche Post DHL i Bonn i Tyskland, som eier kunstlageret på Kalbakken, skriver følgende som svar på DNs mange spørsmål:

– Fordi undersøkelser og rettslig prosedyre fortsatt pågår, kan vi ikke kommentere denne saken ytterligere.

Til salgs hos «Grevene». «Privat eie, Norge.» Det var det eneste auksjonshuset Grev Wedels plass i Oslo oppga om selgeren av kunstikonet «Mona Lisa». Derfor skapte det ingen større oppmerksomhet da 400.000 kroner byttet hender på en kunstauksjon i mai i fjor.

Det var ikke originalen av Leonardo da Vinci, men en versjon stemplet med navnet til den amerikanske

↑ I 2014 ble Tor Arne Uppstrøms leilighet i Hans Crescent Street i Knightsbridge solgt for 40 millioner kroner. Siden har hverken norske myndigheter eller private kreditorer visst hvor han har oppholdt seg. DN fant Uppstrøm på en annen adresse noen kvartaler unna i fasjonable Knightsbridge.

popkunstneren Andy Warhol. Bildet hadde vært lenge i Norge, lagret i navnet til en norsk advokat på DHLs kunstlager på Kalbakken. DHL Exel Fine Art lover kundene sine den «ypperste konfidensialitet» og stiller sjelden spørsmål om hvem som er den reelle eieren av kunsten som lagres hos dem.

Dermed fikk ingen vite hvem det var som egentlig solgte «Mona Lisa» denne maidagen.

En ypperlig ordning for den norske kunsthandleren i Knightsbridge i London: Tor Arne Uppstrøm.

Jakten på Uppstrøm. I London lever Uppstrøm nå helt under radaren. Han svarer sjelden på epost og enda sjeldnere på telefon. Bekjente forteller at han skal ha flyttet til en ny leilighet i Knightsbridge, men ingen DN har snakket med vet hvor.

DN har siden april vært i kontakt med åtte advokater som har representert Uppstrøm de ti siste årene. Ingen av dem vil påta seg rollen som Uppstrøms talsmann.

– Han er skjor på presseomtale. Send meg en epost

med positivt ladete spørsmål, så kan jeg kanskje videresende, sier advokat Dag Drevvatne som var Uppstrøms forsvarer i straffesaken etter verfts-kollapsen i Mjelle & Karlsen i Bergen.

Uppstrøm har tatt opp kampen mot skattemyndighetene i Norge. Saken handler om at myndighetene mener Uppstrøm bodde i Norge fra 2000 til 2004 og dermed var skattepliktig her. Skattekravet nærmer seg nå 60 millioner kroner med renter, men Uppstrøm bestriker saken. I 2011 forsøkte norske myndigheter å inndrive verdier i England, men ble stanset av britiske myndigheter fordi Uppstrøm hadde klaget på skattevedtaket. Men da Uppstrøm saksøkte staten for å få vedtaket omgjort, møtte han ikke opp i retten da saken startet. Årsaken som ble oppgitt var dårlig helse.

I 2016 forsøkte Uppstrøm igjen å få saken opp for retten, men da var tålmodigheten slutt både for dommeren og skattemyndighetene. I den siste kjennelsen i sagan fra sommeren 2016 mer enn antyder

skattemyndighetene at Uppstrøm forsøker å holde rettsprosessen i Norge gående så lenge som mulig for å forhindre at norske myndigheter kan tvangs-inndrive verdiene hans i England.

– I Norge skjer det ikke noe mer i den saken nå. Men jeg antar at han kjemper med nebb og klør i England, sier advokat Jan Heftye Blehr, som representerte Uppstrøm i skattesaken.

Også en privat kreditor, investor og tidligere lege Bjørn Gilbo, følger med. I 2006 vant Gilbo frem med et krav mot Uppstrøm i Forlikrådet. Noen år senere forsøkte Uppstrøm å få omgjort kravet, men uten å lykkes.

– Kravet mitt er med renter på over 300 millioner nå. Jeg har vel nesten gitt opp å få pengene, men jeg følger med, for å holde kravet varmt. Han er god til å skjule seg, sier Gilbo.

Men det er ingen tvil om at Uppstrøm fortsatt er i London. I Mayfair, to t-banestopp fra Knightsbridge, driver Anthony Brown galleriet Connaught Brown. →

FOTO: KJETIL SKETER

→ Kjenner du Tor Arne Uppstrøm?

– Uppstrøm? Selvfølgelig. Dere hadde uflaks. Han var her for to timer siden, fortalte Brown da DN besøkte Connaught Brown for sommeren.

DN har tilgang til et telefonnummer som Uppstrøm har brukt ved flere anledninger de siste månedene. DNS anrop ender alltid på følgende måte: «This is the Vodaphone voicemail service for ... Please leave a message after the tone.»

«Jeg er null interessert». 4. september 2019: Pont Street er en rolig gate i hjertet av Knightsbridge, noen kvartaler unna kjøpesenteret Harrods og Hans Crescent Street, der Tor Arne Uppstrøm bodde i mange år.

Ut fra en velholdt femetassjes bygård kommer en mann i svart skinnjakke og mørke Dolce & Gabbana-briller. På ringeklokkene i bygården står det ikke navn, og Uppstrøm er ikke registrert som eier av noen av leilighetene i bygården. DN har ikke funnet noen spor i offentlige registre som knytter Uppstrøm til denne adressen, men det er her han bor.

Uppstrøm runder hjørnet ved kirken St. Columba's og setter kursen mot den italienske restauranten Scailini. Et par timer senere kommer han ut:

– Vi har forsøkt å få tak i deg. Vi skulle ha stilt deg en del spørsmål ...

– Jeg er normalt verdens snilleste gutt, men når det gjelder dere er jeg totalt uinteressert, svarer Uppstrøm.

– Har du en advokat vi kan ta kontakt med?

– Nei. Jeg gir blanke i hva dere gjør.

Uppstrøm nekter å ta imot en konvolutt med spørsmål knyttet til denne artikkelen.

– Jeg er null interessert, roper han.

– Vi lager en artikkel om Andy Warhol-kunst som har vært lagret på DHLs kunstlager på Kalbakken.

– Jeg har ikke vært der på 20 år.

– Du har hatt kunst stående der ...

– Det var vel ikke noe feil med det jeg hadde der?

Den omstridte kunsthandleren veiver irritert med armene og haster av sted.

– Du kan skrive hva faen du vil.

Svar fra Mr. Knightsbridge. Fire dager etter DNS møte med Tor Arne Uppstrøm i London, tar advokat Arnt Angell ved advokatkontoret Elden kontakt.

– Jeg har fått i oppdrag å håndtere saken om DHL Exel Fine Art på vegne av Uppstrøm, skriver Angell.

Angell opplyser at Uppstrøm skal ha en hjerteoperasjon. Derfor går det seks uker for DN får svar på spørsmålene.

– Uppstrøm er 76 år og har trappet ned sin virksomhet. Han har ikke operert som kunsthandler siden tidlig i 2015, skriver Angell.

Angående skattekravet på nesten 60 millioner kroner, skriver Angell følgende:

– Han er uenig i skattevedtaket, men vår saken og hadde ikke mulighet til å møte selv.

Uppstrøm tilbakeviser at salget av en leilighet i Knightsbridge for 40 millioner kroner i 2014 har sammenheng med skattekravet, men han ønsker ikke å kommentere hvor det er blitt av pengene. Det rettskraftige kravet på et tressifret millionbeløp fra lege Bjørn Gilbo, kommenteres på følgende måte:

– Det bemerkes at kravet er fra Forlikrådet i 2006 og har ikke vært prøvd inndrevet. Han har et greit forhold til Gilbo.

Uppstrøm bekrefter at advokat Morten Mulvad Mørch var involvert i kunstvirksomheten, men vil ikke bekrefte at alle transaksjonene på Mørchs klientkontoer som er fremlagt av skattemyndighetene i retten gjelder hans kunstvirksomhet.

– Uppstrøm var i denne perioden kunsthandler, slik at han åpenbart har omsatt kunst. Han kan ikke gå god for tallene, da det ikke er tilstrekkelig dokumentasjon, skriver Angell.

Angående overføringen av et millionbeløp til en konto i banken Coutts som oppgjør for salg av to versjoner av bildet «Eva Mudocci», svarer han følgende:

– Han har omsatt flere «Eva Mudocci» og han kan ikke huske dette spesifikt. Han kan ikke huske at han hadde eierskap. Uppstrøm er som nevnt kunsthandler.

Uppstrøm ønsker ikke å svare på om det var han som eide alle de 55 Andy Warhol-bildene som ble utstilt på galleriet Hay Hill i London i 2010. Angell opplyser at Uppstrøm ikke har oversikt over hva som skjedde med bildene etter utstillingen, men han bekrefter at 19 av bildene ble pantsatt, men at lånet nå er gjørt opp.

Uppstrøm bekrefter også at han kjenner til transporten av 20 Munch- og Warhol-bilder til Zürich i 2015. På spørsmål om hvor mange av disse bildene han hadde en eierandel i, svarer han at han ikke husker.

På spørsmål om Uppstrøms forhold til DHL Exel Fine Art i Oslo, svarer Angell følgende:

– Han har brukt tollageret før, men er ute av dette nå. Han har brukt DHL som et ordinært tollager.

– Har Uppstrøm kunst lagret hos DHL Exel Fine Art i eget eller andres navn i dag?

– Nei, ikke som han vet.

– Generelt kan det sies at all oppbevaring har skjedd etter gjeldende regelverk.

Og kommentaren fra kunsthandler Einar-Tore Ulving, som forteller at Uppstrøm har utnyttet DHLs kunstlager som en anonym oppbevaringssentral, men har gått «åtte skritt videre», besvares på følgende måte:

– Dette avviser han totalt.

Buddha på Kalbakken. På Frogner i Oslo forsøker 91 år gamle Stein Olav Lie å få tilbake siste rest av pengene han har lånt ut til Tor Arne Uppstrøm. I mer enn ti år fungerte Lie nærmest som en privatbank for kunstinvestoren.

← DNS Journalister møtte Tor Arne Uppstrøm (til venstre) utenfor den italienske restauranten Scailini i London i begynnelsen av september i år.

– Uppstrøm har fått lån av meg mange ganger over flere år, forteller Lie.

– Til sammen er det noe mer enn syv millioner kroner. Lie kan også oppklare historien om Andy Warhols «Mona Lisa», som hadde stått lenge hos DHL på Kalbakken, og som gikk under hammeren for 400.000 kroner hos auksjonshuset Grev Wedel i fjor. Bildet tilhørte Tor Arne Uppstrøm og var stilt som håndpant for lån Uppstrøm hadde hos Lie.

Og det er ikke det eneste Andy Warhol-bildet Lie har hatt som sikkerhet for penger han har lånt ut til Uppstrøm. En verdifull Andy Warhol-versjon av Edvard Munchs «Skrik» ble solgt mens det var utstilt i Tønsberg.

– Det var pantsatt hos meg, sier han. Lie forteller at han fortsatt har en god slump penger utestående hos Uppstrøm. Som håndpant for disse pengene har han fått en 1,62 meter høy Buddha-figur i tre.

FOTO: JAVAD PARSA

↑ – Kunst er en lett omsettelig spesialvare, perfekt egnet for hvitvasking, ifølge førstestatsadvokat Håvard Kampen hos Økokrim.

← Kemneren i Oslo aksjonerte mot DHLs kunstlager på Kalbakken, få timer etter DN-avsløring.

– Den har jeg hatt masse bryderi med. Hele Buddhafiguren er en stor fiasko.

Figuren, som har vært lagret hos DHL, skulle egentlig være verdt inntil 100.000 pund.

– Det ble oppgitt at den var mye verdt, men det viste seg ikke å stemme, sier Lie.

– Uppstrøm mener at verdsettelsen er riktig, skriver Uppstrøms advokat Arnt Angell til DN.

Uppstrøm bekrefter at han har lånt penger av Stein Olav Lie, men hevder at lånet er tilbakebetalt. Angående pantene i Andy Warhols «Mona Lisa», som ble solgt hos auksjonshuset Grev Wedel i fjor, og buddhafiguren som fremdeles skal være lagret hos DHL, svarer han:

– Dette tror Uppstrøm kan stemme, men han husker ikke detaljer.

Angel legger til at Uppstrøm ikke kan huske at han har solgt «Mona Lisa» hos Grev Wedel i fjor. ■

knut.gjernes@dn.no
kjetil.seter@dn.no
stian.johannessen@dn.no

Kemneren aksjonerte mot DHL-lageret

Klokken 10.03, fredag: En grå Nissan Leaf parkerer utenfor DHL Exel Fine Art på Kalbakken. To menn går ut av bilen og inn døren på lageret. Det er ingenting ved fremtoning som indikerer at de to mennene er på jakt etter millionverdier for staten. Bilen er registrert på Oslo kemnerkontor.

Inne på lageret skal de to mennene blant annet lete etter den verdifulle Buddha-figuren omtalt i dagens DN-dokumentar om Tor Arne Uppstrøms kunstvirksomhet.

De to skatteinnkreverne er inne i det store kunstlageret i en snau time. Så forlater de lageret like stille som de kom.